

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VII. Innocent. III. Episcopo a Glasconiensi.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

CAPUT VII.

Innocent. III. Episcopo a Glasconensi.

Accedens ad Ap. Sed. dilectus filius B. frater Hierosolymit. Hospital. a nobis ex parte tua quaesivit, utrum clericus b absens gratia studiorum de ecclesiastico beneficio possit investiri; & utrum si rapta puella, & in alienam delata diocesim, in Ecclesia facie consenserit in raptorem, matrimonium huiusmodi legitimum sit habendum. Nos igitur inquisitioni tuae taliter respondemus, quod & clericus absens per alium, vel alius magis per ipsum pro eo potest de beneficio investiri: & rapta puella legitime contrahet cum raptore, si prior dissensio transeat postmodum in consensum; & quod ante displicuerit, tandem incipiat complacere, dummodo ad contrahendum sint legitima persona.

NOTÆ.

^a **G**lasconensi.) Ita legitur in tertia collectione, sub hoc tit. cap. 1. in hac sexta legitur Saronensi; sed recte Antonii Augustinus in dicta tertia collectione ad marginem emendat Cracoviensi, de qua diocesi egi in cap. 11.

b Absens per alium.) Hæc verba extant in cap. accedens, de præbendis, ut jam notavi.

COMMENTARIUM.

I. **E**X his duabus decisionibus sequens communiter deducitur assertio: Rapta potest contrahere matrimonium cum raptore, ubi datur libera facultas in contrahendo. Probant eam textus in canone 66. Apost. Concil. Meldense can. 64. ubi: Raptores virginum, & viduarum, qui etiam postea voluntate parentum eas quasi desponsantes sub dotalitiis nomine in conjugium duxerunt, publica penitentia subigantur, & post publicam penitentiam, prout prævidit Episcopus peractam, ne in pejus corruant, iterum convenientes, de cætero elemosynis, & cæteris quibusque religioſis, & salutiferæ conversationis actionibus inservire procurent usquequo ab opere conjugali ex consensu se valeant abstinere. Concil. Romanum sub Zacharia can. 4. ubi excommunicatur raptor, nisi raptam desponsatam habuerit. Nicolaus I. epist. 30. Trident. sess. 24. de reform. cap. 6. Illustrant ultra congestos in præsentem è Barbosa Bafilii Legion. lib. 7. de matrim. cap. final. Didacus Perez in l. 2. tit. 15. lib. 8. ordin. Grotius in flor. ffars. ad tit. Cod. de rapt. virginum. Balsamon in can. 30. sancti Basilii ad Amphilocho. Borrel. tom. 3. decis. tit. 1. num. 567. Bignonius in notis ad Martens. lib. 2. cap. 16. Pettus Gregor. lib. 3. partit. tit. 21. cap. 14. & lib. 4. tit. 4. cap. 6. & in cap. 1. de sponsal. num. 79. Savarus in notis ad Sidonium lib. 5. epist. 19. Acoſta in §. arbitrato, num. 4. fol. 145. Christianus tom. 1. decis. 334. Dattis in 27. quest. 2. Azor. 1. part. instit. lib. 5. cap. 29. Trullench. de matrim. cap. 9. dub. 17. Leander eod. tractatu, disput. 22. quest. 3. Hurtado eod. tract. disp. 23. Zypæus in respons. ad tit. de sponsal. Tondutus resol. canonic. cap. 117. Forner. lib. 1. rerum quotid. cap. 5. Anfaldus de iurisdic. part. 4. tit. 4. cap. 1. & 2. Sesse tom. 1. decis. 94. cum quatuor sequent. Moralista de impedimentis matrimonii scribentes, Villaroël. part. 1. regim. eccles. quest. 9. art. 4.

2. Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Si matrimonium inter rap-

torem, & raptam permittatur, exempli impunitate publicis moribus officitur; nec nisi pluris tradita est apud nos pudoris privati ratio, quam disciplina assertio. namorum, ejusmodi concubitu matrimonii honorem dedecorari patiemur, argumento legis postminium 19. §. filius, l. 3. Cod. de primipil. lib. 12. quia nec sequens consensus contractam antea maculam sic delere potest, quin litura maneat; ideoque Imperator in l. 1. Cod. Theodos. de raptu sanctorum. jubet neminem sibi ex posteriore consensu raptam blandiri, l. 1. eod. Cod. de raptu virginum, ubi Gothofr. & Justinianus ejusmodi conjugia, nec interveniente quidem parentum, pariumque consensu valere voluit, l. unio. §. si quidem, Cod. de raptu virginum, novel. 143. & 150. Quarum consuetudinonum mentio fit in cap. cum secundum, de heretic. in 6. Et edicto Theodotici si consentiat rapta raptori pariter occiditur. Idem apud Wisigothos cautum legitimus in l. 1. tit. 3. in l. 14. tit. 4. lib. 3. Wisigoth. Lege etiam Caroli Magni lib. 7. capit. 311. vetatur fœminam ducere, qui eam rapuit, vel seduxit, ac præterea multam solvere tenetur. Eiusdem Caroli Magni temporibus raptor, qui sub lege Romana viveret, morte puniebatur, & variis Ecclesiæ canonibus matrimonium inter raptorem & raptam celebratum nullum esse cautum legitimus in cap. de puellis, cap. placuit, cap. si autem 10. 36. quest. 2. Concil. Meldense can. 66. 67. & 68. Troſſeian. can. 8. & testatur Carnot. epist. 16. Igitur non recte in præsentem textu affirmatur, matrimonium inter raptam, & raptorem consistere posse, contra jus ita receptum. Unde Treutlerus volum. 2. disput. 6. de nupt. ad finem, ausus fuit hæc verba protulisse: Coronadis loco sit, pessimo exemplo à posterioribus canonibus permitti, ut raptor cum rapta liberè possit contrahere matrimonium; quod enim in l. unio. Cod. de raptu virgin. cap. placuit, cap. de puellis 36. qu. 2. contrastrahitur, id justissimam rationem habuit jure divino, & humano suffuliam, contra quam non potuit, nec debuit aliud jus induci in cap. final. de rapt.

Quæ dubitandi ratione non obstante vera est præterens assertio pro cujus expositione sciendum Derap est, verbum rapere commune esse & ad res, & in per ad personas; nam qui personam rapit, raptor dicitur, si quis ex domo ff. de furtis: & qui personam raptam, abducit, proprie raptum committit, si quis non dicam, Cod. de Episcop. & clericis. Is enim committit raptum, qui de loco ad locum per vim mulierem amoveret libidinis causâ, c. lex illa, vers. Raptus, 33. q. 1. d. l. si quis non dicam: ideoque in præsentem rubrica non

non solum agitur de prædonibus, & latronibus, sed etiam de impuris hominibus vim fœminis inferentibus, qui prædonibus similes sunt. unde & furtum facere dicuntur in cap. placuis 36. quest. 2. in Synodo Romana sub Gregorio II. can. 11. ibi: Si quis virginem, nisi desponsaverit, furatus fuerit in uxorem, vel consentiens ei, anathematis. Synodus Romana sub Zacharia can. 7. ibi: Si quis temerario ausu presumpserit virginem, aut viduam furari in uxorem, præter si desponsatam habuerit, anathematis. Et hoc crimen furtum dicitur à Virgilio lib. 6. *Æneid.*

Supposita furto

Paphæ.

Furtum enim fit pudoris, & castitatis in virginibus, quæ ideo depudiari dicebantur à Saberio apud Gellium lib. 6. *volum.* cap. 7. & nulla atrocior injuria fœminis potest inferri, quam quæ pudicitiam aggreditur, eo quod pudicitia illa nunquam reparatur, ut ait D. Hieronymus in *epist.* 22. ad *Eustochium*: & Ovidius *epist.* 5.

Nulla reparabilis arte

Lasa pudicitia.

Hinc exponenda est quæstio satis vexata apud Interpretes, an mulier rapta dicatur, quæ non est abducta de loco ad locum, sed in cubiculo, aut alio loco sola deprehensa, oppressa, & violata fuit. Et tunc raptum non committi, immò et si puella per passus aliquot abducta, stuprique causâ protracta fuerit, pœnis raptus oppressorem non teneri, docuerunt Tiberius Decianus lib. 8. *traçt. crimin.* cap. 7. num. 34. Farinac. in *praxi.* quest. 145. num. 69. Jul. Clarus §. raptus, in *princip.* Boffius in *praxi.* tit. de raptu mulier. num. 3. Petrus Greg. lib. 36. *synag.* cap. 33. num. 1. Quæ sententia firmatur sequentibus juris principis. Primò, quia quemadmodum vi bonorum raptorum non tenetur, nisi qui violenter res eripuit, & abduxit, l. 2. §. si publicanus, cum sequent. ff. de vi bonor. raptor. l. 4. ff. ne quis eum, qui in jus vocatus; ita nec raptus accusari poterit, nisi qui personam violenter abduxit: & sicut abduxisse non dicitur, qui in eodem loco hominem retinuit, dist. lib. 4. l. 3. Cod. ad leg. Jul. de vi: ita nec rapuisse mulierem dici potest, qui in loco solam deprehensam vi compressit. Secundò quia in jure semper separatur stuprum per vim factum à raptu, l. 3. §. ff. ad leg. Jul. de vi privar. & in legibus Wisigoth. lib. 3. tit. 3. §. 4. Igitur quia ad raptum desideratur abductio, seu amotio de loco in locum. Contrariam sententiam tenuerunt Rebuffus in l. Marcellus, verbo rapere, ff. de P. S. Anton. Matthæus de crimin. ad lib. 48. *Pandect.* tit. 4. c. 4. Pro qua sententia faciunt textus in cap. final. 39. g. 1. ubi is appellatur raptor, qui per vim virginem stupravit, & in c. de raptoribus, eadem quæstione, traditur raptum dupliciter fieri, vel cum ipsa mulier rapitur, & cum flos virginittatis violenter eripitur: quare licet mulier de loco in locum non amoveatur, sed retineatur ubi deprehensa est; raptus tamen committitur, quoniam pudicitia ei eripitur. Tandem quia quidquid vi eripitur, rapti dicitur, l. si eximendi, ff. ne quis eum qui in jus vocatus, l. 3. §. non solum, ff. de incend. ruin. ex Seneca, & Quintiliano probat Ant. Matthæus ubi proxime. In quo interpretum dissidio verius credo, hoc casu raptum virginittatis, non verò virginis committi; & ita oppressorem puellæ non teneri pœnis raptus, præcipue si virgo non erat in potestate parentum, sed sui juris.

Deinde sciendum est, ad raptum committen-

dum vim desiderari, cap. lex illa, vers. raptus, 36. quest. 1. idque ipsius verbi proprietates postulat, cum rapti solum dicatur, quod vi eripitur, dist. l. si eximendi, l. 3. §. non solum, ff. ad leg. Jul. de vi. Unde si fœmina consentiens abducatur, quia nulla vis committitur, raptus non datur, cap. cum causa, hoc tit. Quod procedit quando inter eos præcessit tractatus matrimonii, etsi jure civili adhuc hoc casu raptum committi certum sit, & probat Ant. Matthæus ubi supra. Quare etiam consentiente filia familias, eam rapiens punitur pœnâ mortis, ut contra Decianum tenent Cevallos quest. 596. num. 33. Peguera decis. 40. §. 43. Farinac. q. 145. à num. 34. Sanchez de matrim. disput. 12. lib. 7. num. 23. Giurba consil. 2. num. 50. Salgado de regia proteçt. part. 3. cap. 14. num. 38. Inde etiam inferitur, multò fortius raptum committi ubi suasionibus, donis, aut aliis amatoriiis artibus mulier viro consentit, habent enim vim persuasoria verba, l. 1. §. persuadere, ff. de seruo corrupto l. 3. §. si quis volentem, ff. de libero homine exhib. l. penult. Cod. de apost. probat Ballamon in can. 30. Sancti Basilii ad Amphilochem; & quia in dubio mulier semper præsumitur seducta blanditiis, & suasionibus viri, l. unic. Cod. de raptu virg. Baldus in l. raptores, C. de episc. & cler. Decianus lib. 8. c. 13. nu. 13. & part. 7. num. 7. Gomez in l. 80. Tauri. nu. 5. Paz in l. 74. styli, Gutierrez canonic. c. 37. à num. 21. Azevedus in l. 2. tit. 13. lib. 8. num. 38. Vela de delictis cap. 37. Ideo hoc casu raptor probare debet ipsam ultro consensisse; quod difficile est, nisi ipsa fateatur, ut post Mascardum, & Boffium probat Vela de delictis cap. 29. num. 9. Inde etiam deducitur fœminam rapientem virum, raptum committere, pœnisque raptus teneri, ut probant Gomez. in l. 80. Tauri, num. 37. Vela dist. cap. 29. n. 9. Ant. Matthæus d. cap. 2. nu. 1. Et sanè si mulier raptori opem ferens capite punitur, l. unic. §. pœnas, Cod. de raptu virg. utique multò magis capite punienda erit, si ipsa virum rapuerit. Nec obstat in pœnalibus, & odiosis verbum masculini generis fœminam non comprehendere; nam si crimen tale sit, quod in fœminam cadat, fœminæ quoque continentur, ut contingit in edicto de albo corrupto, l. si quis id quod 7. §. 1. ff. de jurisdictione, in lege Aquilia, l. 2. l. item si obsterrix 9. ff. ad leg. Aquil. in Syllaniano, l. 1. §. justè, & §. impubes, ff. ad Syllan. facit Cicero in orat. pro Cluentio, ibi: Vbi omnes mortales lex obligat, ita loquitur: Qui venenum malum fecerit, omnes viri, mulieres, liberi in iudicium vocantur. Etsi contrariam sententiam tenuerint Menochius, Jul. Clarus, & Farinac. Et plures fœminas hoc commisisse crimen refert Tiraquel. in l. conub. in l. 9. num. 112.

Delictum hoc raptus virginis severissimè punitur, tam per leges, quam per sacros canones. Jure civili si raptores in ipso raptu deprehendantur, possunt impunè occidi propria auctoritate à proximis, vel cognatis ipsius raptæ, l. unic. vers. Ne igitur Cod. de rapt. virg. quæ pœna imponitur etiam illis, qui auxilium raptori præbuerunt, & raptor accusatus, aut convictus ultimo supplicio afficiendus est, nullâ habitâ distinctione ejus conditionis, seu qualitatis, ex dist. l. unic. l. si quis non dicam, l. raptores, Cod. de Episc. & cleric. l. qui cœtu, §. qui vacantem, ff. ad leg. Jul. de vi, §. item lex Julia de vi, Instit. de publico iudic. l. 3. §. 6. & 7. C. Theodos. de indulg. crim. Phocius in nomocan. tit. 9. cap. 30. Savar. ad Sid. 5. epist. 10. Bona quoque ejus, licet regulariter aliàs damnati ad mortem suo applicentur,

Ec 4

5. De pœnis raptorum.

plicentur, *authent. bona. Cod. de bonis proscriptis*. & olim applicarentur in hoc casu, *l. si quis dicatam, Cod. de raptu virgin. in Theodos. Marini lib. 1. res. sol. cap. 301.* ad ipsam tamen raptam spectant, si ingenua est, *dist. l. unum. vers. & si quidem, §. 5. Papi- nianus tit. 10. respons.* Jure nostro Hispano anti- quo raptores si raptam cognovissent, ultimo sup- plicio plecebantur; si autem copula non seque- batur, multâ pecuniariâ puniebantur pro æqua- libus applicanda fisco, & raptæ, *l. 1. 2. & 3. tit. 10. lib. 4. fori.* Lege paritæ contra raptores, & eorum fautores statuta est pœna mortis, & bona appli- cantur raptæ, nisi contrahat cum raptore; quia tunc applicantur fisco, *l. 3. tit. 20. partit. 7.* quæ pœna in solo conatu ad actus externos deducto locum habet, licet non perficiatur raptus, *l. 2. tit. 31. part. 7.* Quod si raptus committatur in ere- mo, est casus vulgò de *la hermandad*; & ideo pun- itur pœnâ sagittæ, *l. 2. tit. 13. lib. 4. recopil.* Jure Canonico raptus punitur pœna depositionis in clericos, excommunicationis in laicos, qui & ser- vire jubentur patri puellæ, *cap. de raptoribus, cum aliis, 36. quest. 2. Concil. Meldense can. 66. ibi: Qui deinceps rapere virgines, vel viduas presump- serint secundum Synodalem B. Gregorii definitio- nem, ipsi & complices eorum anathematizentur, & raptores sine spe conjugii perpetuò maneat.* Chal- cedon. *act. 11. can. 27. Aurelian. 4. can. 12. Roman. 1. sub Gregorio II. can. 10. & 11. Sexta Synodus Trul. can. 92. Wormac. can. 77. Metensis can. 7.* Ipsi rap- tores, ac eorum filii manent infames, ac inhabiles ad dignitates ecclesiasticas: Concil. Aurel. *t. can. 4. Alexander. III. post Concil. Lateran. part. 6. cap. 4. Tridentin sess. 24. de reform. cap. 6.*

6. His suppositis ut ad matrimonium permittend- dum, vel non, inter raptorem & raptam devenia- mus, sciendum est, tam apud juris conditores, quàm oratores controversum fuisse, turum puella rapta volentibus ita parentibus, raptoris contu- bernium sequi possit, ut constat ex Quintiliano *declamat. 261. 262. 270. 276. 280. 286. Seneca lib. 1. declamat. 5. & lib. 7. declamat. 8.* & raptam raptori nubere posse, vel ex lege Dei relata *Exodi cap. 22. & in collat. legum Mosaic. tit. 4. de adult. & ex can. 67. Apost. D. Hieronym. relato in cap. tria le- gitima 36. quest. 1. D. Ambrosio in apolog. David, cum sequent. Carnot. epist. 16. docuerunt Balsam. in dist. can. 67. Savar. ad Sidon. lib. 5. epist. 19. ad fin.* Et jure Attico non solum matrimonium inter eos permittebatur, verùm & injungebatur lege ita ex- pressa: *Raptor virginem, quam vitiavit, ducito.* Quam laudant Syrius, & Marcellinus in *Her- mogenem. Plautus in Aulular.*

Si quid ego erga te imprudens peccavi, aut natam tuam, Ut mihi ignoscas, eamque uxorem mihi des, ut leges jubent.

Terentius in *Adelphis, actu 4. sc. 7.*

D. O stulte, tu de psaltria me somnias
Agere: hoc peccatum in virginem est civem.

M. Scio.

D. Oho scis, & patere? M. Quidni patiar?

D. Dic mihi,

Non clamas? Non insanis? M. Non D. Malim quidem:

Puer natus est. M. Dii bene fort ant. D. Virgo nihil habet.

M. Audivi. D. Et ducenda indotata est? M. Si licet.

Ut autem duceret raptam, qui rapuerat, exorare

neesse habebat patrem virginis, ut sibi responde- ret, daretque. Hinc apud eundem Plautum Lyco- nides adolescens de nuptiis Phedria Euclionem illius patrem appellat his verbis:

Si quid ego ergate imprudens peccavi, aut na- tam tuam,

Ut mihi ignoscas, eamque uxorem mihi des, ut leges jubent.

Exorandus quoque à raptore pater, ut nuptiis au- ctor sit: quare Mitio ex hoc more apud Terentium ne Elchinum metu amittendæ puellæ ex cruciet diutius, non appellatus ab eo de nuptiis, ultrò exo- ratum se ostendit.

In qua civitate tandem te arbitrare vivere? Virginem vitiaisti, quam te jus non fuerat tan- gere.

— *At postquam id evenit, cedo.*

Nunquid circumspicte, aut nunquid tuè

Quid fieret? Si te ipsum mihi puduit dicere, Bono animo es: duces uxorem banc.

Verùm si pretium accepisset, sive virgo, sive ma- ter illius ab adolescente, qui compresserat, leges non cogebant eam in uxorem ducere, ut colligitur ex his Terentiana: *sostratæ verbis in Eunuch.*

Petiores loco non potest esse, quam in hoc, quo nunc sita est.

Primum indotata est: tum præterea, quæ se- cundæ dos erat

Perit: pro virgine dari nuptui non potest: hoc reliquum est,

Si inficias ibi, testis mecum est annulus, quem amiserat.

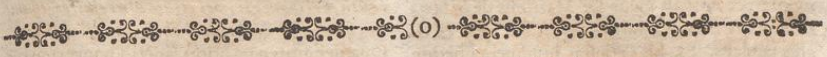
Postremò quando ego conscia missam à me cul- pam hanc procul esse, nec

Pretium, neque rem ullam interesse illam, aut me indignam experire Geta.

Et lib. 60. *Basilicom, tit. 37. ibi: Si quis cum virgine consentiente rem habuerit inficiis parentibus, re comperta nuptia jure contrahentur, modò raptoris ac parentum consensus accedat.* Byzantium quoque statutum refert Achilles Stadius *lib. 2. de Clitophont. & Leucip. amoribus;* quod nullam aliam rap- tori pœnam infligebat præter virginis raptæ in uxorem ducendi necessitatem: sed jure civili noviori omnino matrimonium inter raptorem, & raptam prohibitum fuit, ut probavi supra in dubitandi ratione. Jure autem Pontificio nullâ lege Eccle- siæ generali, aut universali prohibitum fuit matri- monium inter raptorem & raptam, nisi consen- sus voluntarius defuisset, propterea quod consen- sus sequens ruinam omnem, & damnum videatur reparare, *cap. tria 36. quest. 2.* & eorum qui inju- riam acceperunt adhibito consensu lenitur dolor, & quasi dissimulatione aboletur injuria, *l. non so- lum 1. §. 1. ff. de injuriis: Sidonius Apollin. lib. 5. epist. 19. ibi: Nam meam hec sola, seu compositio, seu satisfactio, vel non mediocriter contumeliam e- mendat, qui tuis votis, ac amicis hoc acquiesco, si laxat libertas maritum, ne constringat pœnarapto- rem.* Et ita nec raptæ quidem nomen habere posse, quæ nupta est, ait Quintilianus *declamat. 280.* & D. Augustin. *de bono conjugali,* nuptias aut posse fieri ex malè conjunctis honesto placito consequente. Unde rectè in præsentii docetur, inter raptorem & raptam legitimo accedente consensu matrimoni- um licitè contrahi, etsi aliquibus legibus specialium provinciarum tale matrimonium damnetur, ut in Synodo Regiaticina, ut vulgò citatur, cum sit Ticinensis in urbe regia Ticino celebrata sub Leo- ne IV. *can. 10. ibi: Quæ verò vel vidua, vel adhuc sponsa*

sponte non fuerunt, & absque ipsarum, & parentum voluntate rapiuntur, nihilominus vel parentibus, vel propinquis restituantur, & aliis, si voluerint, nubant: nam ipsorum, à quibus rapta sunt, legitima demum uxores nullatenus esse possunt. Concil. Meldense can. 67. Qui sanctimonialis, virgines, vel viduas rapiunt, & progressu etiam criminis in conjugium sumunt, publica pœnitentia iuxta modum, quem prœviderit Episcopus, subigantur: ipse verò locis congruis pœnitentia retrudantur, & ad habitum religionis redire cogantur: uterq; autem sine ulla spe uxoria copulationis perenniter maneat. Quibus Patribus placuit constitutio Justiniani relata in l. ult. Cod. de rapt. virg. juxta quam juris civilis, & canonici distinctionem, nec non canonum generalium, & provincialium differentiam accipiendi sunt textus suprâ pro dubitandi ratione adducti. Novissimè in Concilio Trid. dist. sess. 24. c. 6. decernitur, non consistere matrimonium inter ra-

ptorem & raptam nisi ea ponatur in loco tuto extra potestatem raptoris. Quod decretum non procedit in fœmina rapiente virum, quia lex Synodalis solùm loquitur de raptore, & rapta. Ita docent Sanchez lib. 7. de matrim. disput. 12. num. 25. Farin. in praxi, quest. 145. num. 45. Bonac. quest. 4. de matrim. punct. 18. etsi contrarium teneant Henriquez lib. 12. summe, cap. 14. num. 4. Gutierrez de matrim. cap. 88. Similiter si quis rapiat fœminam volentem & consentientem raptui, etsi postea renuat, Lessius lib. 4. de just. cap. 3. dubit. 9. num. 70. Martinus Perez de matrim. disput. 38. sect. 4. etsi contrarium teneant Sâ verbo Matrimonium, num. 9. Toletus lib. 7. summe, cap. 18. Candidus disquisit. 28. art. 14. dub. 2. Similiter decretum illud locum non habet, si quis rapiat sponsam suam de futuro. Sanchez. suprâ num. 5. alia plura de hoc crimine cumularunt Sesse, & Ansaldu ubi suprâ.

TITULUS XVIII.

De furtis.

CAPUT I.

In^a Exodo.

 Ui furatur^b hominem, & vendiderit eum, convictus noxx morte moriatur.

NOTÆ.

1. **E**xodo. Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 1. & verba hæc reperiuntur in cap. 21. Exodi. Ad hujus inscriptionis illustrationem repetenda sunt quæ adduxi in cap. 1. suprâ, de adulteriis.

2. **Hominem.** liberum videlicet; nam servus in jure homo non dicitur, siquidem quadrupedibus æquiparatur, l. Ediles 38. §. 1. & 2. ff. de edilit. edict. l. illud 40. ff. de petit. heredit. Artemidorus lib. 1. Onirocriticon, cap. 39. Canis, aut equi, aut asini, aut alicujus aliorum quadrupedum, aut volucrum caput pro suo habere sibi videri, si quidem quadrupedis fuerit, servitutem, & ærumnas significat. Illustrat D Joannes Suarez ad leg. Aquil. lib. 1. cap. 3.

ff. ad leg. Flavianam de plag. l. final. Cod. eod. tit. §. antepenult. Instit. de public. jud. Faciunt de jure Regio textus in l. 1. & 2. tit. 14. lib. 4. l. 1. & 2. tit. 3. lib. 7. fori. l. 22. tit. 14. partit. 7. l. 30. styli. Illustrant Connanus lib. 1. comment. c. 9. num. 10. Corrafius in l. congruit, num. 9. ff. de officio Presid. Balduinus, Pichardus & alii Institutiarii in dist. §. antepenult. Pitheus in collat. legum Mosaic. tit. 14. Petrus Greg. lib. 4. partit. tit. 10. cap. 8. & lib. 36. syntag. c. 31. Mancinus de triplici jur. collat. Duarenus lib. 2. dist. cap. 20. Solorzanus tom. 2. de jure Indiar. lib. 2. c. 7. Salmut. ad Panciroli. lib. 1. tit. 3. D. Nicolaus de Castro in l. unico Cod. de gladiat. n. 7. Antonius Matthæus de crimin. ad lib. 48. Pandect. tit. 12.

Sed pro dubitandi ratione in præsentem assertionem ita insurgo. Homo liber naturali ratione, & jure à commercio exemptus est, l. in exemptione 36. §. omnium 1. de contrahend. emptio. ut rectè docuit Cujac. in l. 4. eod. tit. Abhorret enim à naturali hominum dignitate, ut sit homo merè alterius hominis permuteturque alius mercibus, aut comparetur pecuniâ is, cujus gratiâ pecunia inventa fuit, cætera que fuerunt comparata, quæ humanis usibus possunt deservire, ut in simili casu Consulti loquuntur in l. 68. de usufructu. l. in pecudum 28. de usuris, l. justissime 44. de edilit. edicto, §. in pecudum, Instit. de rer. divis. Cicero enim ex sententia Chryssippi Stoici sapientiæ Principis agnovit hominum causâ omnia nata fuisse, lib. 3. de finibus: & Ovidius ingeniosè lib. 1. Metamorph. versu 76. cecinit, natum hominem fuisse ut posset inter cætera dominari: & Divinus Vates Psalm. 8.

3.
Impugnatur tradita assertio.

COMMENTARIUM.

2. **E**x hoc textu sequens communiter venit disputanda assertio: Qui furatur hominem, & vendit, ultimo supplicio afficiendus est. Probant eam textus in cap. 24. Deuteronom. ibi: Si deprehensus fuerit homo sollicitans fratrem suum de filiis Israël, & vendit eo acceperit pretium, interficietur, ut auferas malum de medio tui. Concil. Palentin anno 1322. Execrabilem querundam Christianorum abusum, quo nonnulli Christianos rapiunt, vel furantur, & eos Sarracenis vendunt, aut aliò quomodocumq; trahunt, abhorrentes, statuisimus, ut nullus Christianus predicta exercere audeat. Et l. lege, l. frequens, l. final.